

1339 (*Libre Vert de Benac*, 146-148). Per al cast. ant. *atarazar*, veg. DCEC/DECH, ATARAZAR.

De *traçar* sembla haver-hi hagut un derivat *estraçar*, alternant, i amb el mateix sentit, amb *traçar* (> *taraçar*) 'dur arrossegant': «v<e>é que *estraçaven* del dit colomer, anant avall, envés casa d'en Nicolau Çaguàrdia --- un sariaç ['sària gran'], *taraçan* e corrent, que parie que diables los encaçasen». Segarra a. 1369 (doc. de Guardialada, *BABL* x, 415). Cf. el cast. AT(A)RAZAR. *Destraçat*.

Traginar del ll. vg. *TRAGĪNARE (derivat de la variant *TRAGERE de TRAHERE, indicada supra), que ha donat també oc. ant. *traginar* (/traĭnar), fr. *traîner*, it. dial. *trainare* (> it. *trascinare* per influència de *trascina* DRACAENA), roms. *trăgăna*, gall. *traîna*, cast. ant. *traína* (REW, 8837; Jud, *ASNSL* cxxiv, 398; DCEC/DECH v, 576b17-51); del cat. és manlleu el cast. *trajinar* [1607].

En català ja és lulllià (*Contemp.* III 336, VI 376) i, segons els derivats *tragi* i *tragina*, des dels Ss. x i XII: «It. un mul ab son bast per *traginar* per lo dit castell», S. xv (inv. del castell de Rosanes, *Arx. Mun. Bna.*, Carreta, *Barb.*, p. 262); i en un doc. ross. de 1306 Alart esmena «e *traginatx* a lur ús» on el ms. porta *tragnatz* (*InvLC*).

En la tradició lexicogràfica, des del Busa-N.: «*traginar*: advehere, invehere, convehere». «Se ha pagat al Gallaret, rutilaire, 13 lls. --- per --- *traginar* 36 rulls --- per portar 3 rulls a la molina ---», Bagà a. 1772 (Serra V., *Pinós i Mipl.* III, 240). «La campana --- descollada, se baixà en lo mes de Abril del campanar per la mateixa bastida, així mateix per *traginar-se* per los minyons y alguns hòmens, tots tirant la corda, a la fundició de la Rambla», B. de Maldà (*Excurs.*, p. 156); «*Les Eugassades* --- el pagès venta el blat abans d'ensacar-lo a les paneres, els jornalers apilen i arramben la palla o *traginen* més garbes, o aparten el blat amb l'escombra de bruc», Coromines (*Gràcies de l'Emp.* xxvi, O. C., 941b22). Fins avui mot d'ús general: Princ., Mall. («*tražinà* sacs» Alaró, 1963), P. Val. i Ebre, on crida l'atenció el sentit de *tražinàts* aplicat als camins fressats (Riba-roja, 1935). Per als feixucs treballs de pagesia és més vivaç, però, en el Nord que en el Migjorn: allà on el tècnic agrícola empordanès recomanava: «de terras lo *trajinar* / vol saber-lo-calcular» (Fages de Romà, *Cartilla*, a. 1849, 48.6); el seu adaptador valencià ho canvià en *acarrear* (38.8).

El matís accentua especialment la consciència del pes d'una càrrega: «la comprensió de les maniobres que utilitza el nen --- autístic, ajudarà el terapeuta ---: p. ex. --- que és molest *traginar* la mà de l'educador, col·locada en el seu braç, per dur-se el menjar a la boca», Júlia Coromines, *Rev. Cat. Psicoanàlisi* II, 1985, 267.

És important el fet de la gran antiguitat dels substantius *tragi* i *tragina*, evidentment inseparables del verb, i que passen per ser-ne derivats postverbals. *Tragina* ja apareix des de primers del S. x en el sentit de canal per la qual es porten troncs a ròssec (i fins canal per estimbar troncs): així en un doc. de l'Albera de

l'a. 922: «in montis *Albarie*, in villare Castellani qui fuit condam --- locum ubi vocant *Mataporchos* --- ipsa strata qui discurrit de *Muliere Morta* ad ipse plano --- alode de Eseguto --- frontat --- de alio latere in ipsa *tragina* que discurrit de Monte *Albarie* ad plano», *Cartul.* d'Elna, f° 125 (colle. Moreau B.N.P. IV, 8^{ss.}); «ad ipsam *traginam* que descendit per cacumine montis» a. 981, un altre del mateix 981 i molts més dels Ss. x-xIII en *InvLC*.

10 També, però, es troba des d'antic, en el sentit de 'feina de tragar': «--- censu --- unam jovam et unam *traginam* de asino vel de someria», a. 1242,, Vic (Ca. Candi, *Misc. Hi. Cat.* II, 432) i un altre de molt semblant, i també vigatà del S. xv, en la variant *tregines* 15 (*BABL* VIII, 381, veg. *JOVA*). Sentit en el qual l'usa encara VCatalà: «son pare començà a endur-se'l amb ell --- carreteres enllà, fent *tregines* de poble en poble, i així que el xicot tingué --- prou pràctica de l'ofici, son pare li deixà els arreus i 's retirà ---» (*Ombrivoles*, 52). El mateix, però alludint a la paga que en deu l'amo pagès: «avui, bon goig que no'n surtis mascarar: si comptes drets, *tragines*, passos --- encara no t'hi queda 'l jornal», Pous i Pagès (*Endemà de B.*, 80.16).

Tragina era un dels mals usos de remença (*DAG*). 25 De la forma occitana *traína* deu ser manlleu *traína* 'filera' en el Tractat d'Artilleria de Bna. (1640 ---).

No gaire menys antiga és la documentació del masculí més conegut, *tragi*, d'un sentit ben semblant a aquest últim: «--- faciant illis --- ipsum Castrum de Ventoses, cum ipsa *jova*, et cum ipsos *tragins*» a. 1131 (doc. d'Urgell, relatiu a Pradell i les Ventoses: MiretS, *TemplH*, 41); «teneatis pro mansione Templi, vos et posteris vestris, et quod faciatis sensum annuatim, una perna de 3 sol. et 2 fogages et una migera de vi et un sester de civada, et jova et *tragi*», doc. de 1176 (MiretS, *El més antic text lit. cat.*, 21); «dels referits masos que En Guillem A. de Besora rebí --- una jova i una batuda cada any: que hi tingui guaites, obres, *tragins* y cavalçades», doc. del Solsonès, p. p. Serra V. en 40 «regesta» (*BCEC* 1909, 270); «mulum de *tragino* quem emi ---» a. 1258 i molts docs. del Ross. des d'aquesta data, Ss. XIII-XIV; en el qual seguí molt viu en els segles baixos: «per lo qual camí no passen bèsties carregades ab carga de *tragi*» a. 1645 (*Llibre Roig* de Prats de Molló, f° 89v^o).

Però no menys a tot el Nord del Princ., i a les Illes. En part es tracta del sentit concret de 'acció o ofici de tragarin, de carretejar', del qual ens van donar ampla i segura documentació els treballs de Violant i JnAmades, Krüger, Moll etc., i que sento més viu que enlloc en les nostres valls pirinenques del NO.: «és un camí antic, tot lo *traži* passave per allí», V. d'Assua (Surp, 1959); i continua viu Aragó endins, sobretot a la part pirinenca: «por costumbre, van apacentar 25 los machos de *tragin* --- de dicha villa, a Secras» en els antics Estatuts de Canfranc (Ss. XVII-XVIII, llegits a Casa la Vila d'allà, 1966). En part es tracta de l'acc. generalitzada 'tràfec': «--- els homes de cal Parent havien regat aquell hort, de molts segles ençà, a la mateixa hora, i amb el mateix *tragi*: jo també vaig agafar 60